Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 3 Tdo 638/2014, ECLI:CZ:NS:2014:3.TDO.638.2014.1

Číslo: 19/2015

Právní věta:

Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí o uložení pokuty podle § 273 odst. 1 občanského soudního řádu[*)] v řízení o výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí nejsou nezbytnými předpoklady pro vyvození trestní odpovědnosti přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku.

Skutkovou a právní opodstatněnost rozhodnutí o uložení pokuty podle § 273 odst. 1 občanského soudního řádu[*)] posoudí orgán činný v trestním řízení samostatně jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř.

[*)] *Poznámka redakce: Nyní srov. § 502 zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních*

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.06.2014

Spisová značka: 3 Tdo 638/2014

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, Předběžné otázky

Předpisy: §1 Zákona č. 328/1991 Sb.
§15 Zákona č. 328/1991 Sb.
§6 Zákona č. 328/1991 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího státního zástupce podanému v neprospěch obviněné Bc. J. Š. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 8 To 546/2013, i rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 1. 11. 2013, sp. zn. 4 T 130/2013, a přikázal Okresnímu soudu Plzeň-město, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město ze dne 1. 11. 2013, sp. zn. 4 T 130/2013, byla obviněná Bc. J. Š. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěna návrhu na potrestání Okresního státního zastupitelství Plzeň-město, sp. zn. 1 ZK 499/2013, pro skutek spočívající v tom, že

> „v P. ani jinde nejméně od 6. 9. 2012 od 16:00 do 18:00 hodin, od 11. 9. 2012 od 16:00 hod. do 12. 9. 2012 do 07:00 hod., dne 13. 9. 2012 od 16:00 hod. do 18:00 hod., od pátku 14. 9. 2012 od 16:00 hod. do neděle 16. 9. 2012 do 18:00 hod., od 18. 9. 2012 od 16:00 hod. do 19. 9. 2012 do 07:00 hod, dne 20. 9. 2012 od 16:00 hod. do 18:00 hod., od 25. 9. 2012 od 16:00 hod. do 26. 9. 2012 do 07:00 hod., dne 27. 9. 2012 od 16:00 hod. do 18:00 hod., od pátku 28. 9. 2012 od 16:00 hod. do neděle 30. 9. 2012 do 18.00 hod., od 2. 10. 2012 od 16:00 hod. do 3. 10. 2012 do 07:00 hod., dne 4. 10. 2012 od 16:00 hod. do 18:00 hod., úmyslně mařila styk MUDr. J. F. s jejich společnou dcerou L. S. F. upravený rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město, č. j. 99 P 22/2010-515, ze dne 21. 4. 2011 a usnesením Okresního soudu Plzeň-město, č. j. 99 P 22/2010-762, ze dne 6. 8. 2012 tak, že v některých dnech ve výše uvedených termínech dceru ke styku s otcem nepřipravila a nepředala jí, v některých dnech zkrátila dobu vyměřenou pro styk s otcem, otec v uvedeném období nikdy neměl dceru přes noc, ačkoli jí měl mít, veškerý styk otce s dcerou probíhal za přítomnosti Bc. J. Š., která na tom trvala, a tohoto jednání se dopustila přesto, že jednak dne 22. 8. 2012 převzala výzvu Okresního soudu Plzeň-město ze dne 10. 8. 2012 k plnění pravomocného rozhodnutí č. j. 99 P 22/2010 ve smyslu § 272 odst. 2 o. s. ř., aby dobrovolně plnila povinnosti, které jí byly uloženy ohledně úpravy styku otce s dcerou včetně poučení o následcích, zůstane-li výzva bezvýsledná, jednak jí byla usnesením Okresního soudu Plzeň-město, č. j. 99 P 22/2010-823, ze dne 23. 8. 2012 uložena za nerealizaci styku otce s nezletilou pokuta ve výši 5 000,- Kč a usnesením téhož soudu, č. j. 99 P 22/2010-880 ze dne 2. 10. 2012 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Plzni č. j. 11 Co 756/2012-972 ze dne 5. 4. 2013 uložena pokuta 10 000,- Kč“,

čímž měla spáchat přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku.

O odvolání státního zástupce proti předmětnému rozsudku podaném v neprospěch obviněné rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 8 To 546/2013, jímž je podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl. Rozsudek soudu prvního stupně tak nabyl právní moci dne 14. 1. 2014.

Shora citované usnesení odvolacího soudu napadl nejvyšší státní zástupce dovoláním podaným v neprospěch obviněné Bc. J. Š., v němž uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. s odkazem na § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V dovolání nejprve zrekapituloval, že oba soudy v předchozím řízení dospěly k názoru, že rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty musí být pro naplnění citovaného znaku skutkové podstaty předmětného přečinu v právní moci a do té doby nelze na jednání pachatele pohlížet jako na jednání trestné. Takový výklad je podle odvolacího soudu logický a v souladu se „selským rozumem“, přičemž tento soud zdůraznil, že v případě pozdější změny rozhodnutí o pokutě by v mezidobí mohlo dojít k nespravedlivému odsouzení pachatele. S takovým právním závěrem se nejvyšší státní zástupce neztotožnil, jelikož podle jeho názoru je z normativního vyjádření znaků předmětné skutkové podstaty zřejmé, že trestní odpovědnost pachatele je vázána na použití „opatření“, z čehož vyplývá, že se v konkrétním případě nemusí nutně jednat o formální rozhodnutí. Za opatření lze považovat např. i výzvu soudu, případně pohovor s rodiči, a proto se jedná o pojem širší než pouze pojem rozhodnutí. Z citovaného ustanovení podle nejvyššího státního zástupce nevyplývá, že by opatření ve formě usnesení muselo být pravomocné a vykonatelné. Podstatou jednání pachatele totiž není maření „výkonu“ takového opatření, ale právě maření původního rozhodnutí, jež konkrétně upravuje frekvenci a formu styku rodičů s nezletilým dítětem. Námitka, že rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí musí být pravomocné a vykonatelné, ztrácí podle nejvyššího státního zástupce opodstatnění i z toho důvodu, že v konkrétním případě není vůbec

nutné, aby skutečně došlo k nařízení výkonu rozhodnutí uložením pokuty, nýbrž by postačoval nejprve pohovor s rodiči a následná výzva. Taková opatření nenabývají právní moci a není proti nim k dispozici žádný opravný prostředek. Soud rozhodující v trestním řízení navíc ani nemůže být vázán takovým usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí, neboť při posouzení jeho následků jde o otázku posouzení viny, což činí podle § 9 trestního řádu trestní soud sám. Nejvyšší státní zástupce dále argumentoval, že v odůvodnění usnesení o uložení pokuty byla obviněná i nadále vyzývána k dobrovolnému plnění svých povinností, a proto se jedná o opatření směřující k plnění povinnosti vyplývající z předchozího vykonatelného rozhodnutí. Bez nabytí právní moci usnesení nemůže podle nejvyššího státního zástupce dojít k nespravedlivému odsouzení pro případ, že by bylo usnesení později zrušeno, jelikož objektem daného přečinu je zájem na respektování „meritorních" rozhodnutí upravujících výchovu nezletilých dětí, nikoliv zájem na respektování zmíněných opatření. Proto ani pozdější zrušení vykonávacího usnesení nemá bez dalšího vliv na existenci vlastní povinnosti rodiče plnit povinnosti vyplývající pro něj z rozhodnutí ve věci samé. Zrušení usnesení o uložení pokuty může vést pouze k úvahám o případné absenci společenské škodlivosti jednání pachatele. Právní moc a vykonatelnost usnesení o uložení pokuty má pouze ten význam, že pokutu lze vymáhat jakožto příjem státu ve smyslu § 273 odst. 1 věta poslední občanského soudního řádu. Pro podporu své argumentace odkázal nejvyšší státní zástupce na judikát R 4/1973, z něhož nevyplývá, že by rozhodnutí o uložení pokuty muselo pro dovození trestní odpovědnosti nabýt právní moci. Trvání na právní moci a vykonatelnosti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí ve vazbě na trestní odpovědnost pachatele by v praxi nutně znamenalo faktickou rezignaci na plnění povinností vyplývajících z rozhodnutí soudu ve věcech výchovy nezletilých dětí, a to i s přihlédnutím k obecně pomalejšímu průběhu občanského soudního řízení. Ve vztahu k obhajobě obviněné, že nebylo naplněno její zavinění, jelikož jí rozhodnutí o uložení pokuty nebylo doručeno, poukázal nejvyšší státní zástupce na to, že obviněná byla v opatrovnickém řízení zastoupena právním zástupcem, a v takovém případě se rozhodnutí doručuje pouze tomuto zástupci v souladu se zněním § 50b odst. 1 občanského soudního řádu. K tomu odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 498/2013, sp. zn. 3 Tdo 259/2012, sp. zn. 4 Tdo 136/2013 a sp. zn. 8 Tdo 325/2012.

Z těchto důvodů nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř.za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 2. 2014, č. j. 8 To 546/2013-134, dále zrušil i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 1. 11. 2013, č. j. 4 T 130/2013-113, a dále zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal věc Okresnímu soudu Plzeň-město, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Opis dovolání nejvyššího státního zástupce byl samosoudcem soudu prvního stupně zaslán k vyjádření obviněné. Obviněná ve vyjádření uvedla, že u Okresního soudu Plzeň-město v řízení sp. zn. 99 P 22/2010 probíhalo a v současné době v odvolacím řízení před krajským soudem i probíhá řízení o změně výchovného prostředí nezletilého dítěte, souběžně v tomto řízení byl projednáván návrh obviněné jako matky dítěte na novou úpravu styků otce s dítětem. Tento návrh obviněná skutečně podávala, později jej však vzala zpět. Důvodem pro podání návrhu bylo její podezření, že otec dítěte MUDr. F. se vůči dceři choval způsobem, který by mohl vést k jeho trestnímu stíhání pro pohlavní zneužívání dítěte. Okresní soud vzhledem k závažnosti podezření vydal rozhodnutí, kterým nebylo povoleno otci stýkat se s dítětem bez přítomnosti další osoby, později toto rozhodnutí zrušil a styk se měl uskutečňovat podle původního rozhodnutí o úpravě styku. Protože obviněná nesouhlasila s rozhodnutím soudu, trvala zpočátku na své osobní účasti při styku otce s dítětem, později se vyvinula tato situace tak, že ani otec dítěte nevyžadoval uskutečňování styků bez přítomnosti obviněné. V rozsudku Okresního soudu Plzeň-město ze dne 5. 12. 2013, č.j. 99 P 22/2010-1163, je doslova uvedeno, že „matce otec výslovně neříká, že si její přítomnost u styku nepřeje, ale s její přítomností nesouhlasí". Naproti tomu otec dítěte v postavení svědka v hlavním líčení ze dne 1. 11. 2013 uvedl,

že při každé návštěvě, která byla ze strany obviněné narušena, toto okomentoval, že si nepřeje, aby byla přítomna jeho kontaktu s dcerou. Existuje tak pochybnost, zda otec dítěte skutečně vyžadoval, aby se styky uskutečňovaly bez přítomnosti obviněné. Obviněná dále uvedla, že z protokolu o jednání ze dne 9. 10. 2012, č.j. 99 P 22/2010-889, lze zjistit, že se o uložení pokuty dozvěděla až tohoto dne. V otázce právní moci rozhodnutí o uložení pokuty pro posouzení jednání jako přečinu obviněná souhlasí se závěry obou soudů a zdůraznila k tomu, že odvolací soud nepřezkoumává rozhodnutí o uložení pokuty pouze z hlediska její výše, ale i z hlediska její opodstatněnosti, tedy zda vůbec byly splněny podmínky pro uložení pokuty. K tomu, že nebyla naplněna subjektivní stránka přečinu, obviněná opětovně odkázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1582/2013, ve kterém byla řešena otázka, kdy advokát seznámil svého klienta s rozhodnutím o uložení pokuty. Naproti tomu žádné z rozhodnutí citovaných dovolatelem – 7 Tdo 498/2013, sp. zn. 3 Tdo 259/2012, 4 Tdo 136/2013 a sp. zn. 8 Tdo 325/2012 – nelze v daném případě použít, neboť ve všech těchto případech se pachatel o rozhodnutích skutečně dozvěděl, ať již byl přítomen při vyhlášení, bylo mu doručeno do vlastních rukou, případně se o něm dozvěděl v odvolacím řízení. Obviněná sama se o uložení pokuty dozvěděla až 9. 12. 2012, což je po době vymezené ve skutkové větě. Obviněná poukázala rovněž na to, že okresní soud při doručování usnesení o uložení pokuty pochybil, jelikož doručoval advokátovi obviněné, který již pro vykonávací řízení neměl plnou moc. To je umocněno také tím, že okresní soud doručoval výzvu ve smyslu § 272 odst. 2 občanského soudního řádu přímo obviněné a poté z neznámého důvodu rozhodnutí o uložení pokuty jen jejímu právnímu zástupci. Závěrem obviněná uvedla, že vůči ní bylo postupováno v rozporu s úpravou hlavy desáté, oddílu sedmého trestního řádu, jelikož v rámci řízení nebyly zjištěny ani základní skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zahájení trestního stíhání, když v záznamu o sdělení podezření i v návrhu na potrestání byly použity vágní pojmy jako „v některých dnech“. Toto pochybení přitom již nelze napravit, jelikož nelze očekávat, že pokud si MUDr. F. přesná data zkrácení styku s dítětem nepamatoval již při podání vysvětlení ze dne 5. 11. 2012, že by si je pamatoval nyní.

Obviněná proto navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, neboť je zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší státní zástupce je podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v § 265f odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř. Shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., neboť napadá pravomocné rozhodnutí soudu druhého stupně, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek (odvolání) proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. b) tr. ř., kterým byla obviněná zproštěna návrhu na potrestání.

Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit, zda konkrétní důvody, o které nejvyšší státní zástupce dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. s odkazem na § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na který je v dovolání odkazováno. Toto zjištění má zásadní význam z hlediska splnění podmínek pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (srov. § 265i odst. 1, odst. 3 tr. ř.).

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) t. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Konkrétní dovolací argumentace nejvyššího státního zástupce, jak byla výše rekapitulována, umožňuje učinit závěr, že naplnění

uplatněného důvodu dovolání bylo odůvodněno relevantně.

Protože Nejvyšší soud neshledal žádný z důvodů pro odmítnutí dovolání, přezkoumal podle § 265i odst. 3 trestního řádu zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti kterému bylo dovolání podáno, a to v rozsahu a z důvodů, jež byly v dovolání uvedeny, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející. K tomu uvádí následující.

Přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku se dopustí pachatel, který poté, co proti němu byla bezvýsledně použita opatření v občanském soudním řízení směřující k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, včetně úpravy styku s dítětem, maří výkon takového rozhodnutí nebo dohody nebo kdo se dopustí závažného jednání, aby zmařil výkon rozhodnutí jiného orgánu veřejné moci týkajícího se výchovy nezletilých dětí.

Opatřeními v občanském soudním řízení směřujícími k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, včetně úpravy styku s dítětem, je třeba rozumět mírnější způsoby donucení, jež bylo možno použít k dosažení výkonu takového rozhodnutí nebo soudem schválené dohody za právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 podle § 272 a § 273 občanského soudního řádu, přičemž v současné době jsou jednotlivá opatření upravena v § 500 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

V projednávané věci je vzhledem k době použití konkrétních opatření vůči obviněné rozhodná úprava § 272 a § 273 občanského soudního řádu, ve znění zákona č. 295/2008 Sb., tj. ve znění účinném do 31. 8. 2012. Soud tak měl při výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí podle těchto ustanovení možnost vyzvat povinného k plnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody společně s poučením o možnosti výkonu rozhodnutí ukládáním pokut nebo odnětím dítěte (§ 272 odst. 2 občanského soudního řádu), požádat příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, aby vedl povinného k dobrovolnému plnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, aniž by bylo třeba nařizovat výkon rozhodnutí (§ 272 odst. 3 občanského soudního řádu), uložit povinnému pokutu (§ 273 odst. 1 občanského soudního řádu), uložit povinnému na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smírčím nebo mediačním jednání nebo na rodinné nebo jiné vhodné terapii (§ 273 odst. 2 písm. a/ občanského soudního řádu), stanovit plán navykacího režimu (§ 273 odst. 2 písm. b/ občanského soudního řádu) a případně nařídit výkon rozhodnutí odnětím dítěte (§ 273 odst. 3 občanského soudního řádu).

Hlavním účelem řízení o výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí je ochrana práv nezletilých dětí, rychlost a efektivita použitých opatření. S ohledem na skutečnost, že každý výkon rozhodnutí představuje pro nezletilé dítě určité trauma, tehdy účinný zákon stanovil, že soud ještě před nařízením výkonu rozhodnutí vyzve toho, kdo neplní soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, aby plnil, a současně ho poučí o možnosti výkonu rozhodnutí ukládáním pokut nebo odnětím dítěte (§ 272 odst. 2 občanského soudního řádu). Výzva není obligatorním předstupněm nařízení výkonu rozhodnutí. Je-li z okolností případu zřejmé, že splnění vykonávaného rozhodnutí může být dosaženo pouze odnětím dítěte (§ 273 odst. 3 občanského soudního řádu), a je-li nepochybné, že výzva nemůže povinného vést k dobrovolnému plnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, nebo že by tím bylo splnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí nebo rozhodnutí o navrácení dítěte zmařeno nebo ztíženo, např. proto, že dítě bude umístěno na neznámém místě nebo odvezeno do ciziny, může být výkon rozhodnutí nařízen i bez předchozí výzvy. Zůstaly-li výzva (§ 272 odst. 2 občanského soudního řádu) nebo působení příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí na povinnou osobu (§ 272 odst. 3 občanského soudního řádu)

bezvýsledné, soud nařídí usnesením výkon rozhodnutí některým ze způsobů uvedených v § 273 občanského soudního řádu. Přitom zásadně postupuje od mírnějších prostředků až k prostředkům, které zasahují do soukromých poměrů všech účastníků řízení radikálněji. Závěr o tom, který z uvedených způsobů soud při výkonu rozhodnutí zvolí, závisí na konkrétních okolnostech případu. Je-li zřejmé, že pomocí uložení pokuty nebude účelu výkonu rozhodnutí dosaženo, např. proto, že z dosavadního chování povinné osoby lze usuzovat na to, že by tento způsob výkonu byl neúčinný, přistoupí soud k odnětí dítěte. Nicméně, soud by měl vždy v zájmu dítěte zvážit i nařízení alternativní formy řešení rodinněprávních konfliktů a navykací režim (blíže viz Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 2269 a násl.).

Z uvedeného je patrné, že pojem opatření v daných souvislostech souhrnně označuje vícero způsobů donucení upravených v civilních procesních předpisech, majících podobu jak neformálních (faktických) úkonů, tak formálních soudních rozhodnutí. Při trestněprávních úvahách o tom, zda konkrétní úkon civilního soudu v rámci výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí lze podřadit pod pojem „opatření v občanském soudním řízení směřující k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, včetně úpravy styku s dítětem“ ve smyslu skutkové podstaty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku, je třeba respektovat právní úpravu jednotlivých opatření v civilních procesních předpisech, a to včetně požadované formy takového úkonu (opatření). To ovšem neznamená, že by v případě každého opatření majícího podobu soudního rozhodnutí (usnesení) bylo pro dovození trestní odpovědnosti nezbytné, aby takové rozhodnutí v době páchání činu již nabylo právní moci a bylo vykonatelné. Vždy totiž bude nezbytné zkoumat skutečný obsah takového opatření a způsob, jakým na povinného při výkonu rozhodnutí působí.

Pokud jde o pokutu podle § 273 odst. 1 občanského soudního řádu, je ukládána formou usnesení (srov. § 167 a násl. občanského soudního řádu). Podle § 171 odst. 1 občanského soudního řádu počíná lhůta k plnění běžet od doručení usnesení, přičemž jejím uplynutím je usnesení vykonatelné. Podle § 171 odst. 3 občanského soudního řádu běží lhůta k plnění až od právní moci usnesení, je-li usnesení podle zákona nebo podle rozhodnutí soudu vykonatelné až po právní moci. Podle § 261a odst. 2 občanského soudního řádu (tzv. materiální vykonatelnost rozhodnutí) platí, že neobsahuje-li rozhodnutí soudu určení lhůty ke splnění povinnosti, má se za to, že povinnosti uložené rozhodnutím je třeba splnit do tří dnů a, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozhodnutí. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí o výchově nezletilého dítěte uložením pokuty podle § 273 odst. 1 občanského soudního řádu je tedy zásadně vykonatelné uplynutím třídenní pariční lhůty, ledaže by v něm bylo soudem výslovně stanoveno, že se stává vykonatelným v jiné lhůtě před nebo dokonce až po nabytí právní moci.

Podstata pokuty spočívá v tom, že povinného nedonucuje k plnění povinnosti stanovené původním rozhodnutím o výchově nezletilých dětí přímo, nýbrž tak činí nepřímo, prostřednictvím ekonomického tlaku projevujícího se nepříznivě v majetkové sféře povinného. Tento ekonomický tlak přitom povinný zásadně pociťuje již od okamžiku doručení usnesení, odkdy počíná běžet lhůta k zaplacení pokuty, a to nezávisle na právní moci usnesení. Jako bezvýsledné lze proto označit použití opatření v podobě uložení pokuty již od okamžiku, kdy se takto vytvořený tlak na povinného míjí svým účinkem, jelikož povinný nadále nerespektuje původním rozhodnutím o výchově nezletilých dětí mu uloženou povinnost.

Odůvodněnost takovéto závěru ostatně zřetelně vystupuje v nyní projednávané věci, kdy podle skutkových okolností popsaných ve skutkové větě výroku zprošťujícího rozsudku byla obviněné poté, co nerespektovala úpravu styku MUDr. J. F. s jejich dcerou stanovenou rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21. 4. 2011, č. j. 99 P 22/2010-515, a usnesením téhož soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 99 P 22/2010-762, nejprve dne 22. 8. 2012 doručena výzva ve smyslu § 272 odst. 2 občanského soudního řádu, následně uložena první pokuta usnesením ze dne 23. 8. 2012, č. j. 99 P 22/2010-823,

a poté rovněž druhá pokuta usnesením ze dne 2. 10. 2012, č. j. 99 P 22/2010-880. V usnesení o uložení první pokuty ze dne 23. 8. 2012 soud stanovil splatnost pokuty ve lhůtě 30 dnů od právní moci usnesení. Toto usnesení přitom nabylo právní moci až dne 5. 4. 2013, tedy po téměř devíti měsících od jeho vydání, a vykonatelnost nastala ještě o měsíc později. Již v obecné rovině lze odmítnout úvahu, podle níž by uložená pokuta měla začít na povinného působit teprve po právní moci usnesení o jejím uložení (příp. od jeho vykonatelnosti), neboť by to bylo v rozporu s výše popsaným účelem úpravy výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, kterým je mimo jiné též rychlost a efektivita. Nadto v daném případě civilní soud dospěl k závěru, že uložená pokuta se míjí svým účinkem (je tedy bezvýsledná), bez ohledu na okamžik nabytí právní moci či vykonatelnosti, když o uložení opakované pokuty rozhodl již dne 2. 10. 2012.

To ovšem neznamená, že by otázka právní moci usnesení o uložení pokuty podle § 273 odst. 1 občanského soudního řádu byla ve vztahu k předmětnému přečinu podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku bez významu. Příslušný orgán činný v trestním řízení bude naopak povinen zkoumat, zda takové opatření bylo použito v souladu se zákonem, tedy zda usnesení o uložení pokuty spočívá na správných skutkových zjištěních a na správném právním posouzení (srov. § 219 občanského soudního řádu). Jelikož jde o posouzení viny, bude tuto předběžnou otázku posuzovat samostatně, aniž by přitom byl vázán případným rozhodnutím civilního soudu (§ 9 odst. 1 tr. ř.). Pokud bude v době posuzování této předběžné otázky předmětné usnesení o uložení pokuty již v právní moci, zejména po proběhnuvším odvolacím řízení (což je ostatně nyní projednávaný případ), patrně nebudou vznikat větší obtíže. Pokud v právní moci dosud nebude, budou na příslušný orgán činný v trestním řízení kladeny vyšší nároky, kdy své zhodnocení bude muset náležitě odůvodnit. Pochopitelně v této souvislosti nelze vyloučit ani situace, kdy obviněný bude pravomocně uznán vinným ze spáchání uvedeného přečinu, jelikož nalézací soud, případně i soud odvolací, dospějí k závěru, že dosud nepravomocné usnesení o uložení pokuty je věcně správné a jako takové naplňuje daný znak skutkové podstaty, ovšem civilní odvolací soud usnesení v odvolacím řízení posléze zruší. V takovém případě bude pochopitelně záležet na konkrétních okolnostech případu, zejména na kvalitě a přesvědčivosti odůvodnění rozhodnutí trestního soudu na jedné straně, a na zrušovacích důvodech civilního soudu na straně druhé, zda skutečně došlo k pochybení soudů rozhodujících v trestním řízení a je výjimečně namístě jejich rozhodnutí předepsaným způsobem zrušit. V těchto souvislostech si lze představit, že zrušující rozhodnutí civilního odvolacího soudu konstatuje věcnou opodstatněnost uložení pokuty, nikoli správnost její výše, uloží tedy soudu nalézacímu blíže objasnit majetkové a finanční poměry povinného. Bylo by tedy v rozporu se smyslem a účelem trestněprávní úpravy se zřetelem na faktor času vyčkávání orgánů činných v trestním řízení na právní moc rozhodnutí o uložení pokuty v občanskoprávním řízení.

Z výše uvedených důvodů proto soudy rozhodující v předchozím řízení pochybily, pokud zprostily obviněnou obžaloby pouze na základě zjištění, že usnesení o uložení pokuty ve smyslu § 273 odst. 1 občanského soudního řádu, jakožto již druhé použité opatření v občanském soudním řízení směřující k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, včetně úpravy styku s dítětem, nebylo v době obžalobou popsaného mařícího jednání dosud v právní moci. Nejvyšší soud proto shledal dovolání nejvyššího státního zástupce důvodným.

S ohledem na shora uvedené Nejvyšší soud rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 8 To 546/2013, i rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 1. 11. 2013, sp. zn. 4 T 130/2013, a podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. současně zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Následně podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu Plzeň-město, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Věc se tak vrací do stadia, kdy Okresní soud Plzeň-město bude muset věc znovu projednat a rozhodnout. V novém řízení o této věci bude povinen postupovat v intencích rozhodnutí Nejvyššího

soudu (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

Nejvyšší soud pouze pro úplnost dodává, že se nemohl vyjadřovat k dalším námitkám obsaženým v dovolání a ve vyjádření obviněné (zejména k okolnostem vztahujícím se k posuzování subjektivní stránky předmětného přečinu), neboť z obou napadených rozhodnutí je zřejmé, že nalézací soud zjišťoval skutkový stav věci pouze v rozsahu, který byl nezbytný pro jeho rozhodnutí, přičemž dosud vůbec nelze hovořit o existenci souvisejících skutkových závěrů. Nejvyšší soud se tak nemohl vyjadřovat k hypotetickým úvahám, zda by mohla či nemohla být naplněna subjektivní stránka uvedeného přečinu. To se týká i vědomosti obviněné o uložení pokuty (k tomu blíže např. usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 11 Tdo 1582/2005). Bude úlohou soudu prvního stupně, aby ve věci provedl odpovídající dokazování, na jeho základě učinil rozhodná skutková zjištění, která posléze posoudí z toho hlediska, zda je lze podřadit pod skutkovou podstatu přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku. Nepochybně bude namístě, aby otázce zavinění (ostatně jako i ostatním znakům skutkové podstaty) věnoval patřičnou pozornost. Pokud by dospěl k závěru, že byly naplněny všechny znaky předmětného přečinu, měl by rovněž zvažovat to, zda posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti skutečně odpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty, to i se zřetelem k ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku.